



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 186/2023-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou SOUKENÍK – ŠTRPKA, s. r. o., Šoltésovej 14, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. David Soukeník, LL.M., proti rozsudku Okresného súdu Trenčín č. k. 21 C 179/2006-854 z 31. októbra 2018, rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 4 Co 14/2019-963 z 5. decembra 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8 Cdo 195/2020 z 30. júna 2022 takto

### **r o z h o d o l :**

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. septembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 21 C 179/2006-854 z 31. októbra 2018, rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 14/2019-963 z 5. decembra 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 8 Cdo 195/2020 z 30. júna 2022. Navrhuje napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavnej sťažnosti predchádzala ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom č. k. IV. ÚS 520/2012-53 zo 6. mája 2015 tak, že vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 331/2011-470 z 29. marca 2012, uvedený rozsudok krajského zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Úlohou krajského súdu bolo znova posúdiť a rozhodnúť o určení namietanej neplatnosti

právnych úkonov, t. j. kúpnej zmluvy uzatvorenej 15. decembra 2003 Poľnohospodárskym družstvom [REDAKOVANÉ] ako predávajúcim (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a sťažovateľom ako kupujúcim (ďalej len „žalovaný v 2. rade“), ktorej predmetom boli poľnohospodárske pozemky a lesné pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zapísané na [REDAKOVANÉ], a kúpnej zmluvy uzatvorenej 8. marca 2006 medzi sťažovateľom ako predávajúcim a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], ako kupujúcimi (ďalej len „žalovaní v 3. a 4. rade“), ktorej predmetom bola parcela [REDAKOVANÉ], ktorá bola vytvorená odčlenením od parcely č. [REDAKOVANÉ] na základe geometrického plánu č. [REDAKOVANÉ] vypracovaného [REDAKOVANÉ], takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v bode II tohto nálezu. Ústavný súd zároveň zdôraznil, že opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľa, ale pôjde o to, aby krajský súd k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa porušenia princípu zákazu retroaktivity zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“), ktoré formuloval v odvolaní, ako aj v ústavnej sťažnosti, zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne názory o aplikovateľnej právnej úprave relevantnej pre posúdenie neplatnosti právnych úkonov.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že krajský súd následne uznesením č. k. 4 Co 697/2013-597 z 30. septembra 2015 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 21 C 179/2006-378 a uznesenie okresného súdu č. k. 21 C 179/2006-510 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie, pretože dospel k záveru, že je potrebné, aby sa okresný súd zaoberal posúdením platnosti namietaných kúpnych zmlúv z hľadiska aplikovateľnej právnej úpravy účinnej v čase ich uzavretia.

4. Okresný súd prvou výrokovou vetou rozsudku č. k. 21 C 179/2006-721 z 24. novembra 2016 žalobu proti žalovaným v 1. a 2. rade zamietol, pričom svoje rozhodnutie založil na tom, že podľa § 137 Civilného sporového poriadku účinného od 1. júla 1026 (ďalej aj „CSP“) sa možno domáhať určenia neplatnosti právneho úkonu iba v prípade, ak to vyplýva z osobitného predpisu; preskúmaním zákona č. 503/2003 Z. z. okresný súd nezistil, že by tento všeobecne záväzný právny predpis obsahoval ustanovenia, ktoré žalobcom umožňujú podať žalobu o určenie právnej skutočnosti. Z dôvodu čiastočného späťvzatia žaloby žalobcami okresný súd druhou výrokovou vetou uvedeného rozsudku konanie proti žalovaným v 3. a 4. rade zastavil.

5. Proti prvej výrokovej vete rozsudku okresného súdu (bod 4) podali žalobcovia odvolanie.

6. Krajský súd uznesením č. k. 4 Co 290/2017 z 31. januára 2018 zrušil (napriek kogentnému § 390 CSP, pozn.) rozsudok okresného súdu v prvej výrokovej vete (bod 4) a v tejto časti vec z dôvodu jej nesprávneho právneho posúdenia vrátil okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie. Krajský súd vychádzal z toho, že v danom prípade bola žaloba žalobcov podaná 23. novembra 2006, teda v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, preto okresný súd mal posudzovať prípustnosť určovacej žaloby o neplatnosť právneho úkonu podľa § 80 písm. c) tohto zákona. Žalobcov totiž nemožno v niekoľko rokov trvajúcim spore sankcionovať *ex post* nepriznaním právnych účinkov v danom čase platných procesných úkonov. Takýto právny názor vyplýva predovšetkým z princípu právnej istoty v konaniach pred súdom, ktorý nemožno účastníkovi uprieť

z dôvodu zmeny právnej úpravy. Krajský súd poukázal na to, že podľa § 470 ods. 2 CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Okresný súd mal opätovne skúmať existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcov na určenie neplatnosti právneho úkonu s tým, že pokiaľ dospeje k záveru, že ich naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný, preskúma žalobu po vecnej stránke so zreteľom na právny názor ústavného súdu vyslovený v náleze (bod 2), ako aj právny názor krajského súdu vyslovený v zrušujúcom uznesení (bod 3).

7. Po úmrtí žalovaného v 2. rade (14. júla 2017) okresný súd ďalej v konaní pokračoval so sťažovateľom (uvedeným v záhlaví tohto uznesenia) ako jeho právnym nástupcom.

8. Okresný súd rozsudkom č. k. 21 C 179/2006-854 z 31. októbra 2018 určil, že kúpna zmluva uzatvorená 15. decembra 2003 medzi žalovaným v 1. rade a žalovaným v 2. rade je neplatná pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka). Okresný súd viazaný názorom krajského súdu (bod 6) dospel k názoru, že žalobcovia mali naliehavý právny záujem na požadovanom určení, keďže bez rozhodnutia súdu nemožno rozhodnúť o reštitučnom nároku, ktorý si uplatnili podľa zákona č. 503/2003 Z. z. na Obvodnom pozemkovom úrade v Považskej Bystrici 9. decembra 2004. Okresný súd poukázal na to, že pod sp. zn. 12 C 215/2012 vedie aj konanie o určenie vlastníckeho práva žalobcov k identickým pozemkom nachádzajúcim sa v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktoré uznesením z 23. júla 2014 prerušil do skončenia konania vedeného týmto súdom pod sp. zn. 21 C 179/2006, a teda žalobcami požadované určenie má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k tomuto konaniu. Okresný súd konštatoval, že v predmetnom konaní nebolo spornou skutočnosťou, či nehnuteľnosť, ktoré boli predmetom prevodu kúpnej zmluvy uzatvorenej 15. decembra 2003, patrili pôvodne žalobcom, resp. ich právnym predchodcom, spor sa týkal platnosti, resp. neplatnosti tejto kúpnej zmluvy. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný v 1. rade vedel o tom, že žalobcovia mali záujem na usporiadaní vlastníctva k sporným pozemkom, pričom listom z 13. októbra 2003 oznámil Urbáorskému, lesnému a pasienkovému spoločenstvu [REDAKOVANÉ], že jeho žiadosť o vydanie pozemkov v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nemá právne opodstatnenie. Žalovaný v 1. rade vedel aj o tom, že v Zbierke zákonov bol uverejnený zákon č. 503/2003 Z. z., pričom medzi platnosťou (2. decembra 2003) a účinnosťou (1. januára 2004) tohto zákona bola legisvakačná lehota na oboznámenie sa s novou právnou úpravou, počas ktorej uzavrel predmetnú kúpnu zmluvu s fyzickou osobou (žalovaným v 2. rade), proti ktorej si oprávnené osoby nemohli uplatniť reštitučné nároky [§ 6 ods. 1 písm. a)]. Okresný súd zistil, že kúpna zmluva po finančnej stránke nebola pre žalovaného v 1. rade výhodná, keďže dohodnutá kúpna cena 33 193,92 eur bola nižšia ako cena určená znaleckým posudkom a splatnosť kúpnej ceny bola dohodnutá na štyri roky. Okrem toho sa zmluvné strany dohodli na zriadení predkupného práva s vecným právom spočívajúcim v záväzku žalovaného v 2. rade prednostne odpredať nehnuteľnosti žalovanému v 1. rade, resp. jeho právnym nástupcom za sumu 33 193,92 eur, čo svedčilo o tom, že žalovaný v 1. rade nechcel prísť o vlastníctvo sporných pozemkov, ale v podstate ohrozil právo žalobcov uplatniť si majetkové nároky v reštitučnom konaní. Žalovaný v 2. rade pritom sporné pozemky neobhospodaroval sám vo vlastnej réžii, ale ich prenajímal obchodnej spoločnosti, v ktorej bol konateľom a ktorá na nich hospodárila s pomocou kapacít a zariadení žalovaného v 1. rade, ako aj iného poľnohospodárskeho družstva. Okresný súd, vychádzajúc z toho, že výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť

v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka), dospel k záveru, že kúpna zmluva uzatvorená 15. decembra 2003 je absolútne neplatná pre jej rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka).

9. Proti rozsudku okresného súdu podali žalovaní v 1. rade, ako aj sťažovateľ odvolania, podstatou ktorých boli tvrdenia o neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení, ako aj o neakceptovaní nálezu ústavného súdu (bod 2).

10. Krajský súd rozsudkom č. k. 4 Co 14/2019-963 z 5. decembra 2019 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 a 2 CSP). Odvolacie námietky žalovaného v 1. rade a sťažovateľa krajský súd nepovažoval za dôvodné. V súvislosti s nimi krajský súd uviedol, že vyriešenie otázky platnosti, resp. neplatnosti kúpnej zmluvy malo význam nielen pre reštitučné konanie vedené orgánom verejnej správy, ale aj pre konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 12 C 215/2012. Krajský súd poukázal na to, že ústavný súd v uznesení č. k. I. ÚS 414/2012 z 22. augusta 2012 konštatoval, že zásada výkonu práv v súlade s dobrými mravmi je princíp, ktorý umožňuje v odôvodnených prípadoch zmierňovať tvrdosť zákona a dáva súdu priestor na uplatnenie pravidiel slušnosti. Podľa názoru krajského súdu v danom prípade je záver okresného súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy podložený konkrétnymi zisteniami. Neplatnosť kúpnej zmluvy pre jej rozpor s dobrými mravmi okresný súd správne skúmal z hľadiska tých okolností, ktoré existovali v dobe jej uzatvorenia (15. decembra 2003), preto tvrdenie žalovaného v 1. rade a žalovaného v 2. rade o porušení princípu zákazu retroaktivity zákona č. 503/2003 Z. z. neobstojí. Pokiaľ zákon č. 503/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2004 ustanovoval, že povinná osoba bola povinná s pozemkami až do navrátenia vlastníctva k pozemkom oprávnenej osobe nakladať so starostlivosťou riadneho hospodára a nemohla pozemok previesť odo dňa účinnosti tohto zákona do vlastníctva iného, v opačnom prípade bol takýto úkon neplatný (§ 4 ods. 2), okresný súd na tomto dôvode svoje rozhodnutie nezaložil, uvedené zákonné ustanovenie na vec neaplikoval ani nedospel k záveru, že kúpna zmluva bola absolútne neplatná, pretože svojím obsahom alebo účelom odporovala zákonu alebo ho obchádzala, čo je prvou a druhou skutkovou podstatou neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

11. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný v 1. rade, ako aj sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, kde odvolaciemu súdu vytkol, že mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ považoval rozsudok krajského súdu za nedostatočne odôvodnený vo vzťahu k jeho záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení a zároveň za nerešpektujúci nález ústavného súdu (bod 2).

12. Najvyšší súd uznesením č. k. 8 Cdo 195/2020 z 30. júna 2022 dovolanie sťažovateľa odmietol z dôvodu jeho neprípustnosti [§ 447 písm. c) CSP], keďže procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil. Najvyšší súd konštatoval, že ústavný súd sa v náleze (bod 2) záväzne vyjadril k ústavnej neudržateľnosti aplikácie § 39 Občianskeho zákonníka v dôsledku obchádzania zákona, nevylúčil však, že právny úkon (kúpna zmluva) by mohol byť neplatný z iného dôvodu obsiahnutého v citovanom zákonom ustanovení, napr. pre jeho rozpor s dobrými mravmi. V okolnostiach daného prípadu krajský súd nevyhodnotil uzavretie kúpnej zmluvy za rozporné s vtedy ešte neúčinným zákonom č. 503/2003 Z. z., ale za odporujúce dobrým mravom vyhodnotil správanie žalovaného v 1. rade, ktorý uzavretím kúpnej zmluvy chcel zabrániť navráteniu

vlastníckeho práva žalobcom, aby si naďalej zachoval vplyv pri ďalšom nakladaní so spornými pozemkami. Čo sa týka záveru krajského súdu o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení, právne posúdenie tejto otázky môže zakladať dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP cez prizmu niektorej zo skutkových podstát uvedených pod písmenami a) až c), ktorý však žalovaný v 1. rade ani sťažovateľ vo svojich dovolaniach neuplatnili.

## II.

### Argumentácia sťažovateľa

13. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] opakovane namieta, že okresný súd a krajský súd vo svojich rozhodnutiach, čo sa týka záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení, neuviedli, v čom sa zlepši ich právne postavenie po úspechu v tomto sporovom súdnom konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu, keďže príslušná správa katastra na [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nemala vyznačenú poznámku o prebiehajúcom súdnom konaní, a teda závery všeobecných súdov neboli záväzné pre ďalšie fyzické osoby, ktoré dobromyseľne nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam. Sťažovateľ poukázal na to, že právne záväzný výklad k tejto otázke poskytol najvyšší súd v rozhodnutí č. k. 8 Cdo 26/2016 z 20. decembra 2017, ako aj v rozhodnutí č. k. 1 Cdo 91/2006 z 18. júna 2007. Podľa názoru sťažovateľa žalobcovia mohli dosiahnuť zlepšenie svojho právneho postavenia len v prípade úspechu v konaní o určenie vlastníckeho práva vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 215/2012, ktoré automaticky „konzumuje“ riešenie otázky neplatnosti kúpnej zmluvy medzi stranami sporu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 21 C 179/2006. Sťažovateľ poukázal na to, že k tejto otázke sa vyjadril najvyšší súd v rozsudku č. k. 3 Cdo 112/2011 zo 6. marca 2012.

14. Okrem toho sťažovateľ namieta, že všeobecné súdy rozhodujúce v konaní, predmetom ktorého bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, nerešpektovali právny záver ústavného súdu vyslovený v náleze č. k. IV. ÚS 520/2012 zo 6. mája 2015 (bod 2), a naďalej zotrváva na svojom právnom názore, že nemožno vysloviť neplatnosť právneho úkonu z dôvodu jeho rozporu s dobrými mravmi, keď je kontext týchto dobrých mravov posudzovaný na základe okolností, ktoré nastali po samotnej realizácii daného právneho úkonu (a aj po zápise vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností).

## III.

### Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu č. k. 21 C 179/2006-854 z 31. októbra 2018 (bod 8), rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 14/2019-963 z 5. decembra 2019 (bod 10) a uznesením najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 195/2020 z 30. júna 2022 (bod 12).

**III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu**

16. Ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019, II. ÚS 166/2021, I. ÚS 251/2022 a iné).

17. Proti rozsudku súdu prvej inštancie je prípustné odvolanie, ak to zákon nevyklučuje (§ 355 ods. 1 CSP). O odvolaní rozhoduje odvolací súd, pričom jeho rozhodnutie závisí od výsledku zistenia, ku ktorému dospeje po preskúmaní napadnutého rozhodnutia (§ 386 a nasl. CSP).

18. V posudzovanom prípade sťažovateľ podal odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 21 C 179/2006-854 z 31. októbra 2018 a krajský súd o ňom rozhodol rozsudkom č. k. 4 Co 14/2019-963 z 5. decembra 2019, čo viedlo ústavný súd k odmietnutiu ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde].

### **III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu**

19. Východiská rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sú sťažovateľovi známe už z nálezu ústavného súdu (bod 2), preto ich ústavný súd v danom prípade nepovažoval za potrebné opakovať. Ústavný súd len na doplnenie uvádza, že právo na súdnu a inú právnu ochranu upravené v druhej hlave siedmom oddiele ústavy je „výsledkové“, čo znamená, že mu musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

20. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyslovuje nespokojnosť so záverom krajského súdu o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení, pričom poukazuje na viacero rozhodnutí najvyššieho súdu, v ktorých sa zaoberal riešením tejto právnej otázky (bod 13).

21. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP). O odvolaní rozhoduje dovolací súd, pričom jeho rozhodnutie závisí od výsledku zistenia, ku ktorému dospeje po preskúmaní napadnutého rozhodnutia (§ 446 a nasl. CSP).

22. „Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je podľa ustanovenia § 80 písm. c) OSP v znení účinnom do 30. júna 2016 [rovnako aj podľa § 137 písm. c) CSP] vtedy, ak je určovacia žaloba schopná odstrániť existujúcu neistotu medzi stranami sporu a poskytnúť pevný základ pre ich právny vzťah, za predpokladu, že túto neistotu nie je možné odstrániť iným

prostriedkom ochrany práv.“ (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 2 ObdoV/11/2019 z 11. decembra 2019, R 47/2020).

23. Najvyšší súd v napadnutom uznesení konštatoval, že čo sa týka záveru krajského súdu o existencii nalievavého právneho záujmu na požadovanom určení, právne posúdenie tejto otázky môže zakladať dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP cez prizmu niektorej zo skutkových podstát uvedených pod písmenami a) až c), ktorý však žalovaný v 1. rade v dovolaní neuplatnil (bod 12).

24. Uvedenú skutočnosť sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepoprel.

25. Druhá ústavnosťážnostná námietka sťažovateľa sa týka toho, že krajský súd rozhodujúci v konaní, ktorého predmetom bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, nerešpektoval právny záver ústavného súdu vyslovený v náleze (bod 2).

26. „Kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu je prísnejšia než precedenčné pôsobenie iných rozhodnutí ústavného súdu v obdobných veciach. Kasačná záväznosť viaže všeobecný súd, ktorý vo veci konal, a to najmä v prípade, keď nedošlo k zmene právnej úpravy ani k zmene skutkových okolností a ústavný súd vo veci rozhodol meritórne a svoj právny názor jednoznačne formuloval.“ (I. ÚS 89/2017, ZNaU 56/2017).

27. Aj odborná právnická literatúra uvádza, že „Kasačná (inštančná) záväznosť nálezu ústavného súdu predstavuje požiadavky na reflektovanie právneho názoru ústavného súdu zaujaté v konkrétnej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom náleze, ktorý je pri následnom rozhodovaní orgán verejnej moci povinný bezvýnimočne rešpektovať. Kasačná záväznosť môže byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia ústavného súdu. Kasačná viazanosť orgánu verejnej moci právnym názorom vysloveným ústavným súdom vyplývajúca z § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyjadreným v kasačnom náleze vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku. Viazanosť orgánu verejnej moci právnym názorom ústavného súdu je zároveň vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Prípadné nerešpektovanie právneho názoru ústavného súdu je právnym dôvodom na podanie novej ústavnej sťažnosti.“ (*Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív: Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 1035 – 1042*).

28. „Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť či posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal. Orgán verejnej moci má v tomto smere ústavnú povinnosť a nemôže názor ústavného súdu modifikovať alebo vec rozhodnúť inak, ako mu prikázal ústavný súd, hoci by ho k tomu mohli viesť dobré dôvody. Vertikálny precedens a kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu nedovoľuje orgánu verejnej moci zohľadniť nič (ani argument o nezávislosti sudcu či súdnej moci nie je relevantný), čo by mohlo viesť k nerešpektovaniu nálezu ústavného súdu. Ide o status rozhodnutia (vydal ho ústavný súd), a nie o jeho správnosť či spravodlivosť. Kasačná forma záväznosti má blízko k angloamerickému chápaniu precedenčného práva. Jedinou prípustnou výnimkou z kasačnej záväznosti je zmena faktických okolností prípadu od vydania nálezu a času rozhodovania orgánu verejnej moci. V každom inom prípade dochádza k porušeniu čl. 1 ods. 1 ústavy a k neústavnému stavu). Tieto účinky sa vzťahujú výlučne na orgán, ktorý bol pasívne

legitimovaný v konaní o ústavnej sťažnosti.“ (Lalík, M., Lalík, T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, komentár. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019. s. 404).

29. Ústavný súd preskúmaním napadnutého rozsudku krajského súdu (v spojení s rozsudkom okresného súdu) dospel k záveru, že právne závery, ku ktorým v merite veci dospel, právny názor ústavného súdu vyslovený v náleze č. k. IV. ÚS 520/2012-53 zo 6. mája 2015 rešpektujú. Napadnutý rozsudok krajského súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, vychádzajúcich a nadväzujúcich na prvoinštančné konanie, pričom jeho závery nie sú svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené ani z nich nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov (Občianskeho zákonníka a Civilného sporového poriadku), ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Medzi rozsudkom krajského súdu a obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

30. Základné právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (m. m. IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010).

31. Z uvedených dôvodov ústavný súd, vychádzajúc z § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde], ako aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

### **III.3. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu**

32. Za ústavne konformný a udržateľný považuje ústavný súd aj záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania sťažovateľa pre neprípustnosť. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu, nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.).

33. Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).



34. Jediné, čo treba najvyššiemu súdu vytknúť a dať mu opakovane do pozornosti, sú body 9.9. a 9.10. jeho rozhodnutia, v ktorých znovu poukázal na svoje stanovisko publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, a to napriek dnes už konštantnej judikatúre ústavného súdu, že aktuálnosť tohto stanoviska po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku je potrebné chápať v tom zmysle, že pokiaľ rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Znamená to, že stratilo význam vyčleňovanie „inej vady konania“ z tejto kategórie podľa predchádzajúcej právnej úpravy a taká vada, pokiaľ má znaky uvedené v predchádzajúcej vete, zakladá prípustnosť dovolania podľa označeného ustanovenia. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale, naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020, ako aj II. ÚS 120/2020, I. ÚS 22/2021). Toto „pochybenie“ však v danom prípade neovplyvnilo ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia.

35. Medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

36. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

**P o u ě n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

**V Bratislave (detašované pracovisko) 23. marca 2023**

**Jana Baricová**  
**predsedníčka senátu**